

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ

Զ Ր Ն Ե Ղ Ե Ղ Ը

Գեղածիծաղ էր դեռ երկիրն, եւ առաջին իր ծաղկին մէջ.
Տըրնջեան շողն իր մէջ ունէր սակաւին միեւնոյն այն լոյսն,
Որ պըսակեց գեղեցկացած երկինքին վեհ բարձրութիւններն,
Երբ Աստուած իր արարչագործ մասներէն վար կը քափէր զայն.
Ոչ մէկ բանէ այլափոխուած չէր դեռ բնութիւնն իր ձեւին մէջ.
Ու լեռներուն կանոնաւոր հարսարակեք շինուածքն անհուն
Կը բարձրանար մինչեւ երկինք՝ հաւասար որոշներով,
Ու ոչինչ չէր կոտրած անոնց շրջափայլն բնաւ դեռ օղակներն:
Յուրքի անտուն կը ծածկէր իր զրմբէքներուն հովանոյն սակ
Ծաղիկներու եւ տունկերու պետութիւնները շնորհագեղ.
Ու կանոնուած էր գետերուն ընթացքը դէպի ծով՝ ա՛յնպէս,
Կարգով մը ա՛յնքան կասարեալ, որ երբեք չէր խանգարուած դեռ:

Ամենեւին նանապարհորդ մը չէր կրնար, սաղարթին սակ,
Հանդիպիլ հոն, ջուրէն հեռու, խեցեմորքի մը խեփորին.
Ու մարգարիսն իր բիրտեղայ պալատին մէջ կը բընակէր.
Ամէն մէկ զանձ հայրենական իր արքին մէջը կը մընար,
Ապաւինած բոլորովին երկնի՛ց միայն պաշտպանութեան.
Ու աշխարհի գեղեցկութիւնն իր մանկութիւնը կուտար ցոյց.
Ամէն բան իր քաղցր օրէնքին՝ իր բընազգին՝ կը հետէնէր:
Ու ամէն բան անխառն, զուտ էր սակաւին: Բայց մարդն էր չար:

Ժողովուրդները՝ արդէն ծեր, ցեղերն՝ արդէն իսկ չափահաս,
Տեսած էին մութ գիտութեանց մինչեւ յասակն աղջամղջին:
Մահկանացուք ամենագէտ էին, ինչպէս ամենավիշ.
Խընդազուարն չէր երբեք իշխանը, ինչպէս չէր իր հրպատակն.
Երուն կրօններ, բա՛, ունեցեր էին իրենց մարգարէներն,
Մարտիրոսներն իրենց, կռիւներն իրենց, փառքերն, պարտութիւններն,
Անհոգութեան իրենց շրջանն, իրենց դարը մոռացումի,
Ու ամէն մէկ ժողովուրդ, իր կարգին, քաղուած ըստուերին մէջ,
Հիւծած ձայնով մը դեռ կ'երգէր իր ջընջըւած մեծութիւններն:
Սառած շիջած հոգիներուն մէջ արդէն մահը կը սիրէր.
Ու մարդէն շատ աւելի վեր էին ելած իր աղէտներն.
Իր արցունքներն ու իր վիշտերը ուրիշներ կը փրկեցէին:
Շատ անգամեր, անանուն պտուղ խառնակութեան մ'ամբարհաւան,
Մահկանացու աղջկայ մը գիրկը կը տեսնուէր Զուարթնոյ մ'որդին:
Տիեզերական եղեւնը վեր՝ մինչեւ երկինք կը բարձրանար:
Ու Աստուած ինքն ալ տրտմեցաւ, եւ իր աչքերն դարձուց անդին:
Եւ սակայն, որ մը մենաւոր գազաքին վըրայ

Արարաւի այն սուրբ լեռան, որ բարձրագոյն սարն է երկրի,
 Երեւեցաւ կուսան մ'հովիւ մ'ալ իրեն քով.
 Երկումն ալ ծնած դաւաճի մէջ, նենդ մարդիկներէ խապառ հեռու,
 Կը խօսէին լեզու մ'անոյց, ու ձեռք ձեռքի էին զրած,
 Ինչպէս այն օրն երանաւէս, երբ կ'օրհնելին միութիւններն:
 Կարծես անոնք, մինչ կ'անցնէին այս անծանօթ լեռնաւարէն,

Կը դառնային երկինքն, ուսկից էին եկած:
 Եթէ չըլլար միշտի տեսն այն, Աստուծմէ մեզ զրած նըշան,
 Ոչինչ, ոչինչ պիտի ցուցնէր Տրկարութիւնն անոնց բնութեան.
 Այնքան գիծերը՝ նախնական, եւ իրենց պարզ գեղեցկութիւնն
 Անոնց դէմքին վրայ վեհութիւն էին դրուած:

Երբ մըրըրկոս լեռան կասարն հասան անոնք,
 Ոտքերնուն տակ բացուեցաւ դաւաճ ինչպէս վիհ:
 Այն ժամն էր ուր ցայգը տիւն կուսայ երկինքն.

Համաստեղունք կը մարէին հետքնեւէ,
 Ու երկրի վրայ արձակելով զքիտուր նայուածք մ',
 Կը վազէին դէպ արեւելք, արեւոյսին մէջ կորսուիլ.

Կարծես ընդ միշտ կը բողբոսէին ալ այն աչերն,
 Որ երկընդին մէջ իրենց բախտն անոնց վըրայ կը կարգային:
 Քողազեծած իր լայնարձակ դէմքը, արեւն,
 Անտառներուն վրայ բարձրացաւ զեղ մեծ հրդեհն մ',
 Ու երկիրն, իսկոյն, շարժըլելով երկար աւտն,
 Հեծեծիւնով մը ողջունեց դարձը անոր:

Անշարժ ամպեր լեռներուն ծայրը կուտակուած,
 Կը թրւէին պատշառել հոն զինարաններ փոքորիկի.
 Երկնահաղորդ հակասներուն վրայ անոնց սեւ
 Լըռին փայլակը կը շողար անդուլ, անվերջ,
 Եւ թրուչուններն ամէն կարծես մըղուած բնագոյն մ'եղեռական,
 Միասին ի հիւս կուգային նոյն շրջանակին մէջ երկնային.

Կարծես սովորն ամբողջութեամբ նըմանաւոր,
 Այերին մէջ կ'արձակէին նիշ սքսմագին:

Սակայն երկիրը կը ցուցնէր իր սեւ գիծերն
 Տըժգոյն երկրին արիւնագանգ, որ ըստուերները կը փախցնէր:
 Բայց եթէ մարդն անցնէր անկէ, ոչ մէկը զայն կըրնար տեսնել.
 Մէն մի քաղաք կարծես թէ կէս մըն էր զրոյն եւ սեւագոյն.
 Այնքան անհուն բարձրութեանց չափն էլած էր լեռն.

Ու գետերուն հեռաւոր տեսքը աղաւաղ,
 Կը նըմանէր հովէն եղծուած այն պատկերին,

Չոր մանկան մասն աւագին վրայ կը գրծագրէ.

Ճիշդ այն պահուն, երկու ձայներ, անապատին մէջ կորսուած,
 Որոնք օդին բարձրութեանց մէջ դըժուարութեամբ կը լրտուէին,
 Հսկասն փայլեան մ'իրարու հետ փոխանակել
 Անմեղութեան եւ սիրոյ սա վերջին խօսքերն:

«Երկինքն որքան է գեղեցիկ իր անսահման կոռուքեան մէջ .
 Կը տեսնես ան կը տարածուի մինչ ուր երկինքը կը սկըսի :
 Կը տեսնես ի՛նչպէս երկնագեղ ան պըննըւած է գոյներով :
 Ծաղիկներուն անա անոր կը շնչէ ինչ ալ բուսմունքներն ,
 Զորս կը բերէ մեր լեռներուն՝ առաւօտեան անոյց զեփիւռն :
 Կարծես այսօր դաշտավայրերն անծայրածիր
 Խունկն իրենց վեր կ'ուղղեն , իրենց գեղեցկութիւնը կը պարզեն ,
 Որ ամոռեն , թէ կարենան , զայրագնած Տէրն :
 «Բայց երկընքի գոլորիւներն , զերդ ուրուներ սեւաթորմի ,
 Այս գոռիւնները կը բերեն , այս աղէխաւր ախտանիւններն ,
 Որպէսզի օր մը , սահմանուած պահ մ' , անվըրէպ ,
 Կորսընդիք ինչեքերին մահը գոծեն .
 Եկո՛ւր , մինչդեռ սարսափն ըզմեզ ամէն կողմէ կը պարուրէ ,
 Եւ մինչ գիշեր մը անվախեան կը պըստկէ զմեզ առ տակաւ ,
 Եկո՛ւր , ով սէր իմ , եւ փակած՝ աղուոր աչիւնդ ,
 Զորս երկընքի ամպոտպայոյզ տեղին այդքան կ'անհաբեկէ ,
 Հանգչեցուր գլուխդ կուրծքիս վրայ , թեւերու տակ ,
 Ինչպէս թրոչունն՝ որ կը նիւնէ մըրկին մէջ .
 Պիտի լեզի լուր տամ՝ երկինքը երբ ժրպի .
 Քեզի իմ ձայնս պիտի խօսի վտանգի տեսն : »

Կոյսն իր սիրին վըրայ հակեց խաւտեալ գըլուխն :
 Հեռուն աղմուկ մը կը ինչէր , նըման ալեաց շառաչիւնին .
 Բայց խաղաղիկ էր ամէն ինչ . ամէն բան փուն էր օդին մէջ .
 Ոչ մէկ բան չէր բուր կենդանի . ոչ մէկ բան՝ բաց ի փայլակէն :

Հանդիսաւոր ձայնով մ'Հովիւն շարունակեց .
 «Մնա՛ք բարեա՛ւ դուք , ով մայրենի երկիր , աշխարհ դու անսահման .
 Հորիզոնի ձեւեր , ստուերներ անտառներու ,
 Լեռանց սարեր , գաղտնածածուկ եւ քաղցրահոտ .
 Մարգեր դալար , ուլասիսին աղուոր՝ ծաղկունք դու գեղեցիկ ,
 Ծառեր , ծանօթ ժայռեր , դուք՝ տեսն հայրենիքին :
 Մնա՛ք բարեաւ դուք . պիտի ջընջուի , պիտի վերջանայ ամենայն ինչ .
 Մարդուն սրտած տեսնն այսօր կը վերջանայ .
 Վաղը ոչինչ պիտի ըլլայ . ոչ թէ սուրով ,
 Ով Աղամի սերունդ , պիտի զարնըլիս դուն .
 Ոչ մարմինի ցաւով եւ կամ սիրի վիշով .
 Ոչ . յաղթական սարերներէն մին պիտի՝ ըլլայ :
 Յաւերժական ջուրերուն տակ փուն այս երկիրն պիտի մեռնի ,
 Պիտի յոգնի հրեշտակն որ զայն պիտի փրկուէ իր թեւերով .
 Տիեզերքին մէջ յաջորդէ պիտի , առանց աղմուկի , միշտ
 Ցերեկներու մունջ լուսնեան՝ գիշերներու լուսնիւնը խուլ :
 Անպէտ արեւը , երբ այգն առաջնորդէ անոր դարձեալ ,
 Պիտի չլսէ ալ ոչ մէկ ձայն , խօսք մարդկային ,

Երբ ավիֆի մը վրայ մեռած, նորէն իր բոցը շողողայ,

Ամուլ հանանչն իրէն դառնայ պիտի կրկին:

Ա՛խ, ինչո՞ւ ֆողը աչեբէս վերցրեցաւ:

Հովիւներու տարեգրութիւնի, անապատի գիտութիւն դու,
Ես ժուռ եկայ, այս գիշեր, ձեր աստուածային բարձրութիւններն.

Որոնց խորհուրդն Աստուած միայն եւ եգիպտոս գիտեն սուգիւ.

Երկինքին մէջ կ'որոնէի ես երկիրին մութ ապագան,

Իմ գիտուն ցուպս, հրպարտութիւն հովիւներու,

Յաւերժական կարգը կը գծէր աւագներուն վրայ քերել.

Բաղդասելով — որ կարենայ անցնող աստիճան ժամը նըշդել —

Կայծառերը դաշտալայրին՝ նըշդներուն հետ միջոցին:

Սակայն անմուն գիշերին մէջ յանկարծ հրեշտակ մ'երեւեցաւ.

Անոր հակէն գացած էր փայլը բոսորի.

Կուլար, եւ իր դառըն վիշտին մէջէն կ'ըսէր.

Ինչո՞ւ չմեռայ ես, երբոր ֆու մայրը մեռաւ.

Սըխալեցայ. կը սիրէի զայն. Աստուած սէրը այդ պատճէց.

Այն օրն որ քեզ տրաւ ծրնունդ՝ զընաց ինքն ալ:

Երկրի քեզի տրած անունն՝ էմմանուէլ,

Իմ անունս է. աղօթեցի ես որ Աստուած քեզի ներէ.

Գնա Արարատ լեռն, հոն ժայռերն ըլլէ խորան.

Աղօթէ, բայց մահկանացուաց հակասագրին վրայ մի՛ խորհիր.

Նայուածքդ վեր բըռնէ, միշտ վեր շատ այս երկրէն.

Մարդուն համար խորհուրդ մ'է մահին անմեղութեան.

Մի զարմանար, աչեբըդ մի՛ ուղղեր անոնց.

Մահացուին գուրը երկնից գուրը չէ երբեք.

Առանց սիրոյ ստեղծողն՝ առանց ասելութեան կը կորսընցնէ.

Մինակ եղիր. եթէ Աստուած լըսէ ինծի՝ կուգամ նորէն. ու մեկնեցաւ:

Որքան լացի, աւա՛ղ, երբ ինքը կը խօսէր:

Արարատ լեռն ելայ, սակայն, կընոջ մը հետ:

Սառա ըսաւ անոր. Հոգիդ իմ հոգիիս է նըմանակ.

Զի մահացու մ'ըսաւ ինծի. Գեղբուս եկո՛ւր.

Յաբէք է իմ անունս, որդին եմ ես Նոյի.

Կին եղիր ինձ, եւ անոր դուստր պիտի՛ ըլլաս.

Պիտի կորսուին ամէնքը վաղը, բացի մեր ընտանիքէն:

Ես բողոքի գայն, պատասխան իսկ չը տալով:

Վախճալով որ էմմանուէլ շատոնց ինծի կը սպասէ հոն.

Յետոյ երկուքը, զըրկախառն, ըսին միասին.

Փառաւորենք Ամենակալն. ան կը պատճէ, բայց կը ժողվէ.

Կը գողային որոտմներն. ծունկի եկան երկուքը հոն,

Ու պողացին ի միասին. Մեր դատաստան դուն տե՛ս. ով Տէր.

Թրգ. Թ. Ե. Գ.

(Մնացեալը յաջորդով)

ALFRED DE VIGNY